

vůbec a sociální politika zvláště všemi súčasťnými institucemi byla vedena tak, jak vedena býti má: vědecky.

Zavedení »dělnického práva« na právnické fakultě republiky jest pro posluchače jejich velmi důležité. Aby byly široké kruhy čtenářstva o věci aspoň informovány, aby věc sama i stanovisko posluchačstva právnických fakult bylo objasněno, aby byl dán podnět k diskusí v řadách studujícího právnického dorostu i ve studentských časopisech, to jest cílem tohoto útržkového, na rychlo psaného článku. Jedině včasným informováním o věcech stavovsky důležitých a věcnou, ale nebojácnou a otevřenou diskusí o nich ukáže dnešní právnický dorost, že je blízký bolestem současného sociálního života, že je schopen práce k jich zmírnění a jí se neleká. Nejlepší síly naší intelligence nesmějí propadnouti neplodnému »l'art pour l'art« — ismu a tím býti pro řešení životních otázek nenahraditelně ztraceny !

Semináře dějin polského práva na universitě krakovské a lvovské a naše semináře

Dr. Rudolf Rauscher.

Lvov, 28. ledna 1922.

Je nesporno, že srovnáním se bystří kritika. Tomu tak jest i v práci vědecké. Jest velmi cenné, navštíví-li ten, kdo chce vědecky pracovat, cizí university. Srovnává, tříbí svůj úsudek, poznává vady i přednosti, kterých nemohl poznati, jsa stále v jednom prostředí. Budiž proto dovoleno autoru této stati, aby uvedl několik úvah ze své zkušenosti. Zkušenost jeho je vykoupěna obtížným cestováním v zemi válkou nejvíce postižené, za to však zkušenost tím více radostná, že může býti žákem tak slavných profesorů jako jsou profesori lvovské university Balzer a Dąbkowski a prof. krakovské university Kutrzeba. Autor pokusí se pověděti několik slov o seminářích těchto tří profesorů a podati několik úvah platících především naším seminářům historie práva českého, středoevropského a slovanského.

Nesporně nejvýše stojícím je seminář prof. Balzera. Seminář ten má také již svou starou tradici. Profesor Balzer koná ho již od r. 1888. Jest tudíž daleko a daleko starším než kterýkoli seminář ať z historie práva českého či středoevropského na naší universitě. Prof. Balzer koná ho již od té doby vždy 2 hodiny týdně. Velmi mnoho nynějších universitních profesorů polských bylo žáky tohoto semináře. Uvedu jen někoilk u nás nejznámějších jmen. Winiarz, Friedberg, Jaworski, Semkowicz, Szlagowski, Dąbkowski, Sochaniewicz, Sieminski. Prof. Balzer přijímá do svého semináře jen omezený počet členů. Jest proto i z toho důvodu velkou vzácností vstoupiti do jeho semináře. Počet nepřesahuje číslo 35. A i ti členové jsou rozděleni na pracující, jichž je kolem 25, a hospitanty, kterým není uložena určitá práce, kteří však se

mohou účastniti semináře a bráti účasti i v debatách. Počet prof. Balzer omezuje proto, aby se mohl věnovati jednotlivým členům svého semináře. Prof. Balzer postupuje v semináři tak, že ukládá určité thema buď jednotlivým členům neb i několika členům thema společné. Volbu přenechává pracujícimu. Každému pak před jeho prací uděluje rady, podává literaturu, prameny i vnitřní stavbu práce. Hotové práce prof. Balzer sám nejdříve pročítá, ustanovuje referenta a dává předčítati v semináři. Ustanovením referenta umožněna jest neobyčejně živá debata v semináři. Nejen to, recense nutí autora ku práci důkladnější. Po přednesení práce i její recense rozbírá práci a oceňuje sám prof. Balzer, a to velmi důkladně. Výsledky tohoto systému jsou skvělé. Prof. Balzer založil již r. 1899 pro práce svých žáků »Studia nad historia prawa polskiego« svým nákladem. A studie této sbírky jsou zajisté známy nejen u nás! A při neobyčejně výši vědecké prof. Balzera zajisté sluší podkresliti jeho laskavost ku svým žákům a porozumění pro první jich počáteční práce.

Prof. Dabkowski jest žákem prof. Balzera. A jest pouze jeho zásluhou, pokračuje-li v systému svého učitele. A jako žák svého mistra získal i své poznatky: určuje počátečnickům i takové práce, na něž stačí jich počáteční síly (referáty a p.). I on ponechává autoru možnost hájiti se proti výtkám recenzenta a jiných členů semináře a učí tak své žáky vědecky disputovati a polemisovati. Oba tyto semináře překvapí živostí účastníka našich seminářů.

Rozdílné jest zařízení a methoda semináře prof. Kutrzeby. Postup práce v jeho semináři úzce souvisí s novou úpravou universitních studií v Polsku. Krakovská universita totiž přijala ustanovení o povinné návštěvě seminářů. Koná tudíž prof. Kutrzeba v druhém trimestru prvního roku úvodní cvičení seminární, která uvádějí členy jeho semináře ve znalost pramenů a pomocných nauk historických. Ku těmto cvičením vychovává prof. Kutrzeba svého asistenta. Ve třetím trimestru a prvním trimestru následujícího roku koná prof. Kutrzeba vlastní seminární cvičení, která v ničem nejsou pozadu za semináři na Lvovské universitě. Prof. Kutrzeba klade zvláštní důraz na stavbu předčítané práce, s níž se dříve seznámil důkladným prostudováním. Vytýká vady stilisace a snaží se, aby jeho žáci dosáhli stejně jasné a přesné stilisace, jakou se vyznamenávají práce jeho. Vyspělost jeho členů je výsledkem přípravné práce prof. Kutrzeby. Také žáci prof. Kutrzeby dnes učí na universitě (prof. Rafacz na universitě v Lublíně).*)

Máme-li nyní aplikovati zkušenosti seminářů polských universit na naše semináře, nutno stručně dotknouti se i jejich zařízení. Nejvíce se blíží k vylíčenému způsobu seminárních cvičení seminář prof. Kaprasa. I prof. Kapras ukládá členům svého semináře samostatné práce a založil již pro ně »Sbírku«. Ale již tu vidíme rozdíl. Různý stupeň připravenosti členů jeho semináře nutí ho rozděliti seminář na dvě oddělení, která ho tak zaměstná-

*) Ještě zvláštnost pro naše poměry. Všech tří seminářů účastní se i filosofové. Neplatí pro ně tudíž jako na naší universitě: extra facultatem philosophicam non est vita.

vají, že nemůže plně se věnovatí j e d n o t l i v ý m členům. A výsledek: mnohý začátečník zalekne se těžké počáteční samostatné práce a uniká svému učiteli. Nedostatky přípravy ku vlastní vědecké práci hledí nahraditi prof. Kadlec ve svém semináři především rozbořem pramenů. Velká péče, kterou prof. Kadlec věnuje této přípravné práci, obvykle zabraňuje, aby v jednom semestru přistoupil ku samostatné práci jednotlivých členů. Úplně rozdílný způsob je v práci semináře prof. Stiebra (společná práce všech členů semináře na jednom tematě). Ale i tento způsob nezabrání, aby úplná nepřipravenost jedněch členů nebrzdila práci druhých vyspělejších členů a tak výsledek nebývá úměrný neobvykle unavující práci profesora Stiebra.

Srovnáním práce v seminářích na polských universitách a v seminářích našich naskytá se otázka, jak ušetřiti profesorům jejich vzácný čas a námahu, kterou věnují svým seminářům a která není úměrna výsledkům, jichž docilují. Neboť jest jisto, že seminář jest omím místem, kde pěstuje se č i s t á v ě d a. A to platí o všech seminářích, nejen o seminářích právní historie.

Na naší universitě Karlově objevila se loňského roku nová instituce: instituce asistentů. Úkol jejich nebyl vymezen. Měli především uspořádati seminární knihovny pořádané dosud silami na čas přijatými a téměř bezplatnými. Ustanoveni na základě zákona o pomocných vědeckých silách na vysokých školách podobně jako na technice a lékařské a filosofické fakultě. Asistenti podjali se úkolu uspořádati knihovny. A jejich práce s tím spojená, jež spočívala více v práci fysické (na př. stěhování Trakalovy knihovny) než duševní, chýlí se ku konci. Asistenti ustanoveni byli s platem hodnotných tříd státních úředníků. Věru naskytá se otázka, zda by jich sil nemohlo býti použito jako skutečných, pomocných sil vědeckých a zda by nebylo vhodno následovati příkladu university krakovské*) a to opět při všech oborech, nejen při právní historii.

Autor této stati jest jedním z tří asistentů na naší fakultě. Úvahy, jež tu podává, vyplynuly nejen z pětileté návštěvy seminářů právních dějin českých, středoevropských a slovanských, nýbrž i z jednoroční jeho praxe asistentské a z cesty po polských universitách. Jest si vědom, že vlastně uvažovati o přednesených zde otázkách náleží sboru profesorskému. Jeho úvahy vznikly však z ideální snahy, aby asistenti na právnické fakultě přispěli jako skutečné pomocné síly vědecké svým profesorům, aby ti ve svých seminářích mohli rozvinouti vlastní práci vědeckou a aby jejich námaha stupňovaná v dnešních dobách ještě prací mimouniversitní, nevyčerpávala se v seminářích prací s posluchači, zcela ku vědecké práci nepřipravenými. Nutno tu zdůrazniti: platí tyto úvahy v š e m s e m i n á ř ů m. Aby však mohlo býti skutečně uvažováno o práci asistentů na naší universitě, buďž dovoleno

*) Na naší právnické fakultě ustanoveni byli tři asistenti. Na malé práv. fakultě krakovské university je podle sdělení prof. Kutrzeby projektováno obsaditi o s m míst asistentských.

uvésti několik slov, jak si autor představuje práci asistenta historického oddělení.

Asistent historického oddělení měl by za úkol vyložit v prvním semestru těm posluchačům, kteří hodlají vstoupiti do semináře v druhém semestru, co jest to historie, co jest to právní historie, ukázati na rozdíly mezi oběma, vyložit jim metodu historickou, seznámiti je s pomocnými vědami historie a vyložit jim vůbec, jaké jsou přípravy ku studování historie. Bylo by pak jeho úkolem uvésti je především v heuristiku. Dáti jim praktické rady pro sbírání a pořádání látky při vědecké práci, seznámiti je s nejdůležitějšími prameny historickými, ukázati jim je v originálech a reprodukcích (listiny, desky zemské a p.) a říci jim několik slov o edici psaných památek. Přednésti jim seznam nejdůležitějších děl bibliografických a slovníků a dáti jim rady při hledání literatury v pražských knihovnách. (Stalo se, že členové semináře nevěděli ani, kde je universitní knihovna!) Po této úvodní části předvedl by jim, jak jest čísti prameny a jak jest kriticky rozbíratí jejich obsah. A konečně, jak si počínati při systematické práci o určité vědecké otázce. Asistent podléhal by ředitelům seminářů. Ti by mu dali již koncem prvního semestru řadu otázek, jež by chtěli v příštím semestru řešiti v semináři a asistent by je rozdělil příštím členům seminářů již před počátkem druhého semestru, při čemž by udělil pracovníkům k jednotlivým tematům praktické rady. V druhém semestru by byly v seminářích probírány a kritisovány již hotové seminární práce, základ to prací vědeckých.

To jest několik slov o úkolu asistenta historického oddělení. Že by nomenší úkol byl asistenta judičiálního a státovědeckého oddělení, jest beze sporu.

Stal lato, jak zmíněno, jest výsledkem zkušenosti a dlouhých úvah. Jediným přáním autora jest, aby úvahy tyto nezapadly. Proto také přednáší je tímto způsobem. Byla již učiněna zmínka o novém universitním zákonu polském. Poláci provádějí ho již v praxi a poznávají jeho přednosti a vady. A zkouška a prováděním nových systémů, zkouška praxí je ta nejdůležitější!

„BRÁF“,

studentský podpůrný fond právnické fakulty
Masarykovy university.

Šfk (Brno).

Podnětem tohoto článku jest epizoda z listopadové valné hromady fakulturního spolku, na niž si snad většina účastníků dobře vzpomene: Když se přecházelo k volným návrhům, ptal se předseda, vědí-li všichni členové spolku, co je to Studentský podpůrný fond „Bráf“? A členstvo sborem dalo odpověď: Ne, ač mnohý z těch, kdož právě záporně odpovídali, snad již v tu dobu dostával zdarma obědy či večere — právě